สัมมาชีพต้นแบบ

เรื่อง เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจร

๑. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

นายสุเทพ ปั้นธิวงค์ อยู่บ้านเลขที่ ๘๓ หมู่ ๙ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๙๐

เป็นบุตรนายมี ปั้นธิวงค์ และนางเร็ว ปั้นธิวงค์ มีพี่น้องร่วมบิดา - มารดาจำนวน ๔ คน เกิดเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๐๓ ปัจจุบันอายุ ๕๔ ปี ได้สมรสกับนางวันเพ็ญ ปั้นธิวงค์ มีบุตรด้วยกัน ๒ คน

การศึกษา

มัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนเมธีวุฒิกร จังหวัดลำพูน

วิสัยทัศน์

ต้องมีความซื้อสัตว์ต่ออาชีพของตนเอง

แนวคิดในการทำงาน

๑. ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายดำเนินกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการประกอบอาชีพการเกษตร ให้สามารถพึ่งพาตนเอง มีความมั่นคงทางอาชีพ มีความเป็นอยู่ที่ดี ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มและชุมชน

๒. พัฒนาความรู้และทักษะให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตรให้กับกลุ่มบุคคลเป้าหมาย

๓. ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เกิดการสร้างรายได้ในครอบครัวและลดค่าใช้จ่าย รวมถึงการกระตุ้น ให้มีการออมเพิ่มขึ้น

๔. ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจรแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ยุวเกษตรกร และกลุ่มผู้สนใจอื่น

๒. บทนำ

๒.๑ การประกอบอาชีพแต่ดั้งเดิม

นายสุเทพ ปั๋นธิวงค์ เดิมทีประกอบอาชีพ ทำนา ค้าขาย และทำไร่นาสวนผสม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้เริ่มสนใจและเพาะเลี้ยงปลานิล ปลาไน ปลาตะเพียน และได้เข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงก่อนเข้าร่วมโครงการ

จากการที่เกษตรกรผู้ประสบปัญหาจากการเลี้ยงปลาในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน รวมทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาที่ได้รับผลกระทบจากระบบเกษตรพันธะสัญญา จนเกิดภาวะหนี้สินและส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ประกอบกับนายสุเทพ ปั๋นธิวงค์ สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประมง ได้ให้ความสำคัญของอาชีพเกษตรกร และเล็งเห็นถึงปัญหาของเกษตรกรที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างยั่งยืนเพียงแต่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ทำให้เกิดความคิดที่จะแก้ไขปัญหาของเกษตรกรอย่างเป็นระบบและมีความยั่งยืน ด้วยการพึ่งตนเอง ด้วยการจัดตั้งกลุ่มขึ้นใหม่เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ประสบปัญหา จากการเลี้ยงปลาและเกษตรกรผู้สนใจเลี้ยงปลาเพื่อหาแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ อย่างเป็นระบบ

ดังนั้น จึงได้ดำเนินการจัดประชุมวางแผนการรวมกลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรผู้สนใจการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจร ร่วมกับสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่และประมงจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการรวมกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งแบบยั่งยืน เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุมสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ โดยที่ประชุมได้มีมติให้ก่อตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน จึงได้จัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๖ ที่ทำงานกลุ่มตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๘๓ หมู่ ๙ บ้านกลางพัฒนา ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๙๐ โดยประมงจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เลี้ยงปลาหมอไทย พันธุ์ชุมพร ๑ ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุกรรมสัตว์น้ำชุมพรได้ปรับปรุงพันธุ์ขึ้นและส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปเลี้ยง เนื่องจากพันธุ์นี้มีอัตราการเจริญเติบโตเร็วและให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ปลาหมอภาคอื่นๆ กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาหมอไทยครบวงจรได้ร่วมกับสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตั้งแต่สำรวจพื้นที่ของสมาชิกที่มีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยง การวางแผน การผลิตและการตลาด จัดฝึกอบรมให้ความรู้กับสมาชิก จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ปลา อาหาร ปูนขาว ปุ๋ยคอก ยารักษาโรค และวางแผนการจับปลาและกำหนดขนาดปลาตามที่ตลาดต้องการ จนกระทั่งจำหน่าย ผลของ การดำเนินงานสามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มเป็นอย่างดีปัจจุบันทางกลุ่มไม่สามารถผลิตปลาออกจำหน่ายให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งผู้บริโภคในจังหวัด

เชียงใหม่มีความต้องการไม่น้อยกว่าวันละ ๑ ตัน จึงเป็นอนาคตที่สดใจของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน โดยสามารถยึดเป็นอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและกลุ่มผู้เลี้ยงปลาหมอไทย และตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาให้เกิดความมั่นคงยั่งยืน อย่างถาวรและพึ่งพาต้นเองได้

ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกจำนวน ๕๙ คน จากอำเภอพร้าว สารภี สันทราย สันป่าตอง สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ซึ่งสามารถเพาะพันธุ์ปลาหมอไทย และทำอาหารเลี้ยงปลาหมอไทย เพื่อเป็นอาหารสมทบได้เอง ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี การเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจรรวมทั้งปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อเป็นอาหารให้กับครอบครัวหากผลผลิต พืชผักสมุนไพรมีจำนวนมาก กลุ่มสามารถนำไปจำหน่ายให้กับผู้บริโภคได้อีกทางหนึ่ง

๒.๓ การพัฒนาสัมมาชีพต่อยอดหลังเรียนรู้เพิ่มเติมจากโครงการ

จากการอบรมและศึกษาดูงานโครงการพัฒนาศักยภาพสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่และพนักงาน สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ จังหวัดฉะเชิงเทรา ,จังหวัดระยอง,จังหวัดจันทบุรี โดยสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่และบุคลากรของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล การวางแผนยุทธศาสตร์องค์กรและการบริหารที่ดี และได้นำเอาตัวอย่างหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตรที่เป็นรูปธรรม นำไปสู่ความพออยู่พอกินมีความมั่นคงของเกษตรกรมาวางแผนในการพัฒนาการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเข้ารับฟังการบรรยายและศึกษาดูงาน ณ บ้านจำรุง ตั้งอยู่หมู่ ที่ ๗ ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้วยสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน เน้นการพึ่งพาตนเอง จนเป็นที่ยอมรับและเป็นตัวอย่างที่ดี มีผู้มาศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดทั้งปี หมู่บ้านจำรุง ส่งเสริมให้ มีการผลิตข้าวซ้อมมือบรรจุถุงจำหน่ายในร้านค้าของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ชุมชนมีการลงหุ้นทำโรงสีข้าวชุมชนเองสามารถผลิตข้าวซ้อมมือได้อย่างต่อเนื่อง และนำปลายข้าวขายให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงตะพาบน้ำ มีการรวมกันลงหุ้นทำตลาดกลางซื้อขายตะภาพน้ำและไข่ของตะพาบน้ำ โดยมีการวางแผนปล่อยตะพาบน้ำไม่พร้อมกัน ทำให้ไม่มีปริมาณเกินความต้องการและสามารถกำหนดราคาได้ ทั้งนี้การบริหารจัดการชุมชน โดยมีแกนนำที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาสังคมชุมชนที่พร้อมต่อการเรียนรู้ จึงเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่น่าชื่นชมอย่างยิ่ง การที่ได้เรียนรู้ และพบเจอกับผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งทำให้นายสุเทพ ปั้นธิวงค์ สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประมง ได้นำข้อมูลและสิ่งที่ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาดูงานครั้งนี้มาปรับปรุงและต่อยอดให้แหล่งเรียนรู้ต้นแบบเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจร

๓. ปัจจัยที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบสัมมาชีพให้ประสพผลสำเร็จ

๑. สภาพอากาศที่เหมาะสม

๒. พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ปลาหมอไทยสมบูรณ์

๓. แหล่งน้ำที่มีปริมาณในการเลี้ยงปลา

๔. วัสดุดิบในการผสมอาหารปลา

๕. การขนส่งเพื่อจำหน่าย

๖. การศึกษาหาความรู้เรื่องข้อมูลการลดต้นทุนการผลิต เช่น สายพันธุ์ อาหาร การจัดการที่ถูกวิธี และการตลาด

๕. ขั้นตอนการดำเนินงาน และ กระบวนการผลิต

๑. ประชุมกลุ่มเกษตรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน เรื่องการวางแผนการผลิต เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด

๒. เตรียมการเลี้ยงปลาหมอไทย โดยเลือกลักษณะการเลี้ยงตามความเหมาะสมของพื้นที่ ได้แก่ เลี้ยงในบ่อดิน บ่อคอนกรีต บ่อพลาสติก และเลี้ยงในกระชัง

๓. เลือกสถานทีสร้างบ่อดิน

๑. ดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทราย เก็บน้ำได้

๒. ใกล้แหล่งน้ำ ที่มีปริมาณน้ำเพียงพอตลอดการเลี้ยง

๓. มีสาธารณูปโภคพื้นฐาน และใกล้แหล่งพันธุ์ปลา

๕. การเตรียมบ่อดิน

๑. ตากบ่อให้แห้ง ตัดหญ้าคันบ่อ

๒. กำจัดศัตรูปลาต่างๆ เช่น ปลาช่อน ปลาดุก ปลาหมอ และสัตว์น้ำอื่น

๓. ใส่ปูนขาวในอัตรา ๖๐-๑๐๐ กก./ไร่

๔. ใส่ปุ๋ยคอกในอัตรา ๔๐-๘๐ กก./ไร่

๕. กรองน้ำเข้าบ่อ ทิ้งไว้ ๓-๕ วัน จนเป็นสีเขียว สามารถปล่อยปลาได้

๖. การปล่อยพันธุ์ปลา

๑. อัตราการปล่อย ๓๐-๖๐ ตัว/ตร.ม.

๒. ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปล่อยลูกปลาคือ ช่วงเช้า หรือเย็น เนื่องจากอากาศไม่ร้อนมาก

๓. แช่ถุงลูกปลาในบ่อ ๑๐ – ๑๕ นาที เพื่อปรับอุณหภูมิน้ำในถุงและในบ่อให้ใกล้เคียงกัน

๔. เปิดปากถุง และค่อยๆ เอาน้ำในบ่อเข้ามาในถุงเพื่อให้ลูกปลาปรับตัวเข้ากับน้ำใหม่ได้

๗. อาหาร

๑. อาหารผสมเอง ได้แก่ อาหารที่ผู้เลี้ยงนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผสมเอง เช่น เศษปลาทะเล รำ กากปาล์ม เศษผัก

๒. อาหารสำเร็จรูป

๘. การให้อาหาร

ควรให้อาหารวันละ ๒ ครั้ง คือเช้า และเย็น ปริมาณ ๓% ของน้ำหนักตัวต่อวัน หรือจากการสังเกตปลากินอาหารจนอิ่ม

๙. การเปลี่ยนถ่ายน้ำ

ในช่วงเดือนแรกเพิ่มระดับน้ำ ๑๕ ซม. ทุกสัปดาห์ หลังจากเดือนที่ ๒ เปลี่ยน ถ่ายน้ำปริมาณ ๑ ใน ๓ ของน้ำในบ่อเดือนละ ๒ ครั้ง หรือขึ้นอยู่กับสภาพ คุณภาพน้ำในบ่อ

๑๐. ระยะเวลาเลี้ยง

ระยะเวลาเลี้ยงขึ้นอยู่กับขนาดของปลาที่ตลาดต้องการ สภาวะในบ่อและสุขภาพปลา ทั่วไปจะใช้เวลาเลี้ยง ประมาณ ๙๐-๑๒๐ วัน ได้ปลาขนาด ๕ - ๑๕ ตัว/กก.

๑๑. การสุ่มตรวจปลา

๑๒. บริการจับปลาให้กับสมาชิก

๑๓. กำหนดขนาดปลาที่จะส่งตลาด

๑๔. ตะกร้าชั่งปลา

๑๕. การขนส่งเพื่อจำหน่าย

๖. ต้นทุนและผลตอบแทน

ต้นทุนและผลตอบแทนต่อรุ่นของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน จำแนกตามรอบการผลิต

Running number	ต้นทุนคงที่ส่วนใหญ่		รวมต้นทุนคงที่	ร้อยละ	ต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่			รวมต้นทุนผันแปร	ร้อยละ	อัตราปล่อย	ระยะเลี้ยง	อัตราแลกเนื้อ	ผลลัพธ์(outcome)จากการส่งเสริมอาชีพ			
	ค่าเช่าที่ดิน	ค่าเสื่อมบ่อ			ค่าพันธุ์ปลา	ค่าอาหาร	แรงงานครัวเรือน	(บาท)		(ตัว/ตร.ม.)	(วัน)	(FCR)	ผลผลิต	รายได้	ต้นทุน	กำไร
	(บาท)	(บาท)	(บาท)		(บาท)	(บาท)	(บาท)						(กิโลกรัม)	(บาท)	(บาท)	(บาท)
รอบการผลิตปี : ๒๕๕๖																
๑	๐	๑,๐๐๐	๑,๐๐๘	๒.๓๕	๗,๐๐๐	๓๑,๒๐๐	๒,๓๒๕	๔๑,๘๓๖	๙๗.๖๕	๑๘	๑๖๒	๒.๓๙	๕๐๒	๔๑,๘๘๘	๔๒,๘๔๔	- ๙๕๖
๒	๐	๒,๐๐๐	๒,๑๓๖	๒.๑๙	๗,๕๐๐	๗๒,๐๐๐	๙,๐๐๐	๙๕,๒๐๙	๙๗.๘๑	๑๖	๑๒๐	๑.๘๔	๑,๕๑๐	๑๒๖,๘๖๐	๙๗,๓๔๕	๒๙,๕๑๕
๓	๐	๐	๐	๐	๒,๕๐๐	๒๖,๐๐๐	๕,๕๑๓	๓๕,๒๗๕	๑๐๐.๐๐	๕๐	๑๔๗	๑.๘๖	๕๓๙	๔๘,๕๑๐	๓๕,๒๗๕	๑๓,๒๓๕
๔	๓๗๕	๐	๓๗๘	๐.๘๙	๑๐,๕๐๐	๒๖,๐๐๐	๔,๗๖๓	๔๒,๑๗๖	๙๙.๑๑	๒๖	๑๒๗	๑.๘๓	๕๔๕	๔๓,๙๕๐	๔๒,๕๕๔	๑,๓๙๖
๕	๐	๐	๐	๐	๑๐,๕๐๐	๒๘,๖๐๐	๔,๕๗๕	๔๕,๕๑๔	๑๐๐.๐๐	๒๖	๑๒๒	๒.๐๓	๕๔๓	๔๔,๓๙๐	๔๕,๕๑๔	- ๑,๑๒๔
ค่าเฉลี่ย	๗๕	๖๐๐	๗๐๔	๑.๐๙	๗,๖๐๐	๓๖,๗๖๐	๕,๒๓๕	๕๒,๐๐๒	๙๘.๙๑	๒๗	๑๑๖	๑.๖๖	๗๒๘	๖๑,๑๒๐	๕๒,๗๐๖	๘,๔๑๓
กำลังการผลิตของกลุ่มต่อปี			๓,๖๓๙	กิโลกรัม(รวบรวมเฉพาะผลผลิตที่สมาชิกกลุ่มรายงาน)												
ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม			๗๕	บาท												

๗. ตลาด/การจำหน่าย

๑. กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงสัตว์จังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน ได้ร่วมหุ้นเพื่อจัดหาปัจจัยการผลิตและรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกกลุ่ม และมีการรับประกันราคาให้แก่สมาชิกกลุ่ม

ปลาหมอราคาซื้อ ณ ปากบ่อ

๑.๑ ขนาด ๕-๗ ตัว/กิโลกรัม ราคาซื้อกิโลกรัมละ ๙๐ บาท

๑.๒ ขนาด ๘-๑๐ ตัว/กิโลกรัม ราคาซื้อกิโลกรัมละ ๔๐ บาท

๒. ปลาหมอที่ได้จากการรับซื้อจะสมาชิกกลุ่มจะจัดส่งตามยอดสั่งซื้อจากแม่ค้าในตลาดจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน

๓. กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน ได้ริเริ่มทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลาเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสมาชิกกลุ่ม

๘. การถ่ายทอดความรู้จากสัมมาชีพต้นแบบแก่เกษตรกรรายอื่น

๑. จัดที่สวนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มฯ เกษตรกรทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจเข้าไปศึกษาดูงาน

๒. จัดฝึกอบรมให้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และผู้สนใจ ในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. ประชุมเครือข่ายการพัฒนาสายพันธุ์ปลาหมอที่ตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

๒. ประชุมสัมมนาเส้นทางการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจรสู่อาเซียน ครั้งที่ ๑

๓. ประชุมสัมมนาการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจรสู่อาเซียน ครั้งที่ ๓

๔. ประชุมสัมมนาการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจรสู่อาเซียน ครั้งที่ ๔

๙. การบริหารจัดการระบบการเลี้ยงปลาหมอไทยครบวงจร

กลุ่มมีการบริหารจัดการกลุ่มตั้งแต่ต้นน้ำกลางน้ำและปลายน้ำ โดยแยกดำเนินการเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

๑. **การบริหารต้นน้ำ** คือการจัดการเรื่องแหล่งพันธุ์และการเพาะพันธ์ โดยหาพันธุ์ปลาหมอชุมพร ๑ ในระยะแรกจากแหล่งอื่น และพัฒนาจนสามารถเพาะพันธุ์ได้ และส่งให้สมาชิกนำไปเลี้ยง ซึ่งในอนาคตกำลังพัฒนาให้เป็นสายพันธ์เชียงใหม่แยกการดำเนินการเป็น

๑.๑ การเพาะพันธ์ปลา เริ่มจากการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ ที่มีขนาดตั้งแต่ ๑๐๐ – ๓๐๐ กรัมและมีอายุตั้งแต่ ๖ เดือนขึ้นไป น้ำมาเลี้ยงโดยกำหนดให้แม่พันธ์ ๑ ตัวต่อพ่อพันธุ์ ๒ ตัว จะได้ลูกพันธุ์ที่มีอัตราการรอด ๓,๐๐๐ – ๗,๐๐๐ ตัวแล้วแต่ช่วงฤดูกาล โดยปัจจุบันมีแหล่งเพาะพันธุ์อยู่ ๓ อำเภอ ได้แก่อำเภอสันทราย อำเภอพร้าว และอำเภอสารภี ปัจจุบันสามารถคัดเลือกสายพันธ์ได้เป็นรุ่นที่สามและกำลังพัฒนาสายพันธุ์เป็นปลาหมอไทยสายพันธุ์เชียงใหม่ ในเวลาอันใกล้นี้

๑.๒ เทคโนโลยีการปล่อยลูกปลา ลูกปลาที่จะให้เกษตรกรนำไปเพาะเลี้ยงจะต้องอนุบาลอายุ ๒๕-๓๐ วัน ให้ได้ขนาด๒-๓ เซนติเมตร ปล่อยในบ่อหรือกระชังในอัตรา ๓๐-๕๐ ตัว/ตารางเมตร จะทำให้อัตรารอดสูงและจะได้น้ำหนักขนาด ๔-๕ ตัว/กิโลกรัมร้อยละ ๘๐ ต่อบ่อ

๒. การบริหารกลางน้ำ คือการพัฒนาการเลี้ยงและจัดหาปัจจัยการผลิต โดยแยกดำเนินการเป็น

๒.๑ การวางแผนให้เกษตรกรเพาะเลี้ยงไม่ตรงกัน มีระยะเวลา ตารางและคิวในการเพาะเลี้ยง เพื่อควบคุมปริมาณการผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาดและสามารถจำหน่ายได้ตลอดทั้งปีและไม่ให้เกิดปัญหาปลาล้นตลาด

๒.๒ ควบคุมคุณภาพการเลี้ยง มีการสุ่มตรวจเพื่อให้ปลามีคุณภาพและป้องปรามสมาชิกนำปลาไปจำหน่ายเอง

๒.๓ การจัดหาอาหารปลาซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเพาะเลี้ยงเพื่อให้ได้ราคาและคุณภาพของอาหารที่เหมาะสมให้แก่สมาชิก ลดภาระในการเข้าถึงแหล่งทุนในการจัดหาอาหารปลา โดยกรรมการกลุ่มเป็นผู้จัดหา และผลิตให้ และให้สินเชื่อในการนำอาหารไปเลี้ยงปลาก่อน

๓. การบริหารปลายน้ำ คือการจัดการตลาดและกำหนดราคาในการซื้อขาย แยกเป็น

๓.๑ กำหนดตารางการจับเพื่อให้สัมพันธ์กับตลาด การขนส่งก่อนจำหน่ายสู่ตลาดทางกลุ่มฯ ได้ดำเนินการดังนี้

๓.๑.๑ งดการให้อาหารก่อนจำหน่าย ๑ วัน

๓.๒.๒ ในการลำเลียงเพื่อขนส่งไปจำหน่าย ให้บรรจุน้ำในปริมาณน้อย ใส่น้ำมันพืชและเกลือลงไปเพื่อลดการเสียดสี

๓.๒ การกำหนดราคา

กลุ่มฯ ได้มีการกำหนดราคาขายปลาหมอไทยไว้ ๓ ระดับ คือ

- เกรด A (ขนาด ๕ - ๗ ตัว/กิโลกรัม) ราคากิโลกรัมละ ๙๐.- บาท มีปริมาณ ๘๐%
- เกรด B (ขนาด ๘ - ๑๐ ตัว/กิโลกรัม) ราคากิโลกรัมละ ๔๐.- บาท มีปริมาณ ๑๓%
- เกรด C (ตกเกรด) ราคา/กิโลกรัม มีปริมาณ ๗%

๓.๓ ระบบการบริหารจัดการของกลุ่มผู้เลี้ยงปลาหมอไทยครบวงจร

๓.๓.๑ สมาชิกจะต้องเข้าหุ้นคนละ ๒ หุ้นหรือมากกว่า หุ้นละ ๕๐ บาท และต้องมีค่าธรรมเนียมแรกเข้า ๒๐ บาท

๓.๓๒ มีวิธีการระดมหุ้น โดยหักจากการขายปลา กิโลกรัมละ ๑ บาท เพื่อเป็นค่าบริหารจัดการของกลุ่ม

๓.๓.๓ มีการเปิดบัญชีของกลุ่ม โดยคณะกรรมการ และสามรถทำธุรกรรมได้ต้องมีสมาชิก๒ ใน ๓

๓.๓๔ การบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานตั้งแต่ก่อนการผลิตจนกระทั่งจำหน่าย ตามแบบฟอร์ม ซึ่งประมง อำเภอสารภี ได้เป็นผู้จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ ในรูปโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสามารถนำไปคาดการณ์ผลผลิตในอนาคตได้

การสร้างเครือข่าย/ขยายผล

กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน เล็งเห็นว่า การเลี้ยงปลาหมอไทยจะเป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับเกษตรกร ควรจะขยายผลเพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจร ให้ครบคลุมทั้งจังหวัด อีกทั้งต้องสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพและมั่นใจ ที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจรแทนเกษตรกรรุ่นเดิม ซึ่งมีแนวโน้มลดลงในอนาคตเนื่องจากมีอายุมากขึ้น จึงได้ตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจรควบคู่ไปกับการปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ยุวเกษตรกร นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ที่ให้ความสนใจ ได้เข้ามาเรียนรู้ โดยกลุ่มฯ ได้จัดกระบวนการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจร ตามแผนผังดังนี้

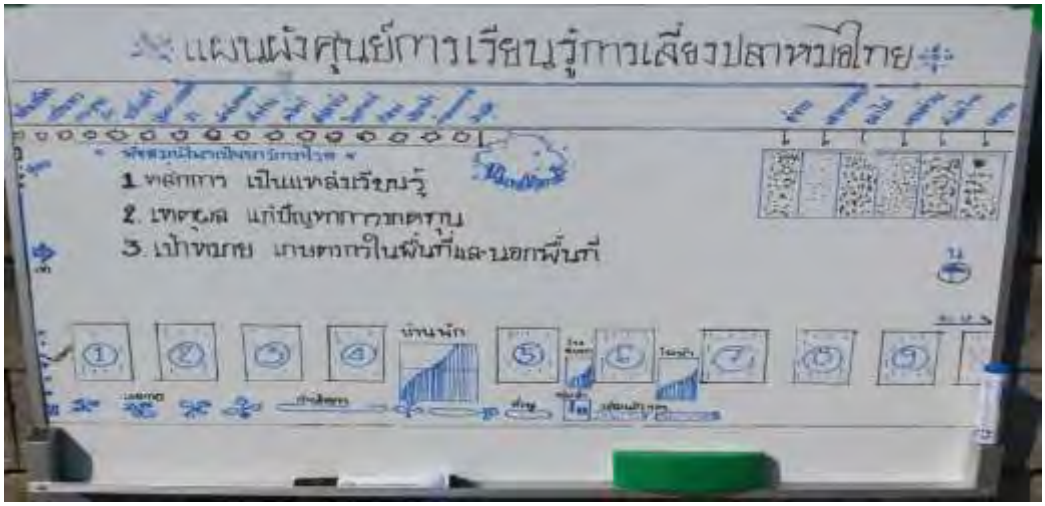

งบประมาณ

สภาเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนงบประมาณจำนวน ๑๕,๐๐๐ บาท เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ได้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและขยายผลสู่การประกอบอาชีพ ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ ภายใต้โครงการยกระดับความคิดติดอาวุธทางปัญญา สร้างสัมมาชีพทั่วแผ่นดิน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ได้ขอสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานประมงจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อจัดซื้อเครื่องมือในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตอาหารสมทบให้กับสมาชิกในกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดเชียงใหม่ - ลำพูน ได้แก่ เครื่องบดขนาดเบอร์ ๔๒ พร้อมมอเตอร์ ขนาด ๒ แรงม้า แบบทดโซ่ จำนวน ๕ เครื่อง อีกทั้งเป็นการลดต้นทุนค่าอาหารสำเร็จรูป ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาหมอและปรับปรุงพันธุ์

๑๐. แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพ

๑. เป็นโรงเรียนการเลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจร

๒. สามารถขยายผลการเลี้ยงปลาหมอไทยไปสู่จังหวัดใกล้เคียง

๓. สามารถขยายการตลาดให้เพิ่มมากขึ้นและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

๔. เพิ่มจำนวนสมาชิกในกลุ่มผู้เลี้ยงปลาหมอไทยแบบครบวงจรเชียงใหม่-ลำพูน

๕. พัฒนาสายพันธุ์ปลาหมอไทยให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

๖. พัฒนาระบบตลาดด้วยเฟรนไชด์ปลาหมอย่างเกลือ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้บริโภคและต่อยอดการแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกรที่ต้องการขายปลาหมอย่างเกลือเป็นอาชีพเสริม

(เอารูปล้อเข็นปลาหมอแกใส่เน้อหยก)

ชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน
ข้อมูลทั่วไปของปราชญ์ชาวบ้าน

ชื่อ-สกุล นายชมชวน บุญระหงษ์
ที่อยู่ ๓๖๓ หมู่ ๔ ถนนเชียงใหม่-แม่โจ้
ตำบลหนองจ๊อม อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐-๕๓๓๕-๔๐๕๓–๔, ๐๘-๑๘๘๕-๖๒๗๒

E-mail address : proconet@chmai.loxinfo.co.th , boonrahong@hotmail.com
วัน/เดือน/ปีเกิด ๒๑ มีนาคม ๒๕๐๒

ความชำนาญพิเศษ/จุดเด่นของศูนย์ฯ

ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน (Sustainable Agriculture System) และการทำการตลาดโดยระบบตลาดที่เป็นธรรม" (Fair Trade System) ส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่รูปธรรมด้านการผลิต การแปรรูป การตลาดที่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ท้องถิ่น และการรณรงค์ลดสารเคมี โดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่าย

ประสบการณ์

ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ ได้ริเริ่มและพัฒนาด้านเกษตรอินทรีย์ ตลาดการค้าที่เป็นธรรม องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และผู้บริโภคทั้งในและนอกโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือ ฝึกอบรมเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายของสถาบันฯและของพันธมิตรทุกเดือน เป็นเวลานานกว่า ๑๐ ปี เป็นวิทยากรฝึกอบรมหลักสูตร "เกษตรอินทรีย์" แก่ศูนย์ฝึกอบรมสหกรณ์ที่ ๕ เชียงใหม่ ในปี๒๕๔๔ เป็นวิทยากรฝึกอบรมหลักสูตร"การวางแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม" แก่คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปี ๒๕๔๖-๒๕๔๘ เป็นทีมติดตามประเมินผลโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนและเกษตรกรรายย่อยภูมินิเวศเชียงใหม่ ลำพูน ซึ่งได้รับการสนับสนุนโครงการจาก Novib the Netherlands, Oxfam GB, HBF Germany, GTZ Germany, The Embassy of Japan และ สกว.

รางวัลเชิดชูเกียรติที่เคยได้รับ

- ปี ๒๕๔๕ International institute of rural reconstruiction certificate of opperciation to ISAC for the active participation of their staff in conducting the Internation course on Sustainable Agriculture training of Trainers (SaToT)
- ปี ๒๕๕๔ เกียรติบัตรสถาบันที่สนับสนุนการจัดการศึกษาของกศน. อำเภอสันทรายดีเด่น ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)
- ปี ๒๕๕๑ เกียรติบัตรสถาบันชุมชนด้านความปลอดภัยและความมั่นคงของอาหารดีเด่นด้านคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัดเชียงใหม่ ของสำนักงานคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ข้อมูลทั่วไปของศูนย์ฯ

ที่ตั้ง ๓๖๓ หมู่ ๔ ถนนเชียงใหม่-แม่โจ้ ตำบลหนองจ๊อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๑๐

ประวัติการก่อตั้งและความเป็นมาของศูนย์ฯ

ศูนย์การเรียนรู้นี้เป็นศูนย์ของเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกโดยเริ่มในปี ๒๕๓๔ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ และเริ่มดำเนินการก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๓๖ โดยจัดตั้งขึ้นมาเป็นองค์กรประสานงานและดำเนินการด้านการผลิตและตลาดเกษตรอินทรีย์ในภาคเหนือตามความต้องการขององค์กรชาวบ้านและองค์กรพัฒนาเอกชน และมีแนวคิด เพื่อลด ละ เลิก การทำการเกษตรในระบบเกษตรเคมีเชิงเดี่ยวมาทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสาน ทั้งนี้ ศูนย์ฯได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐

หลักสูตรที่จัดฝึกอบรม

เกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุ เป้าหมายและแนวทางให้บรรลุเป้าหมายของเกษตรกร และหลักสูตรแนวคิด หลักการ เทคนิค วิธีการ ในการบริหารจัดการองค์กรและสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ให้เข้มแข็ง โดยเน้น การดำเนินกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้บรรลุความสำเร็จ การลดรายจ่ายในครัวเรือนด้วยการผลิตของใช้ในครัวเรือน ระบบตลาดเกษตรอินทรีย์ที่เป็นธรรม และการบริหารการจัดการกลุ่มและเครือข่าย

ความพร้อมของศูนย์ฯ

ศูนย์มีความพร้อมด้านสถานที่ในการฝึกอบรมซึ่งเป็นห้องประชุมสถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืนและสวนเกษตรอินทรีย์ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนมีที่พักให้ผู้รับการฝึกอบรม ที่สามารถรองรับผู้ฝึกอบรม ประมาณ ๑๐๐ คน มีห้องน้ำจำนวน ๘ ห้อง มีสถานที่สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการศึกษาดูงานตลาดเกษตรอินทรีย์และคลังเกษตรอินทรีย์ การแปรรูป และการทำแปลงเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้วิทยากรภายในศูนย์เป็นบุคลากรในพื้นที่ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์

แผนที่สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน (๑)

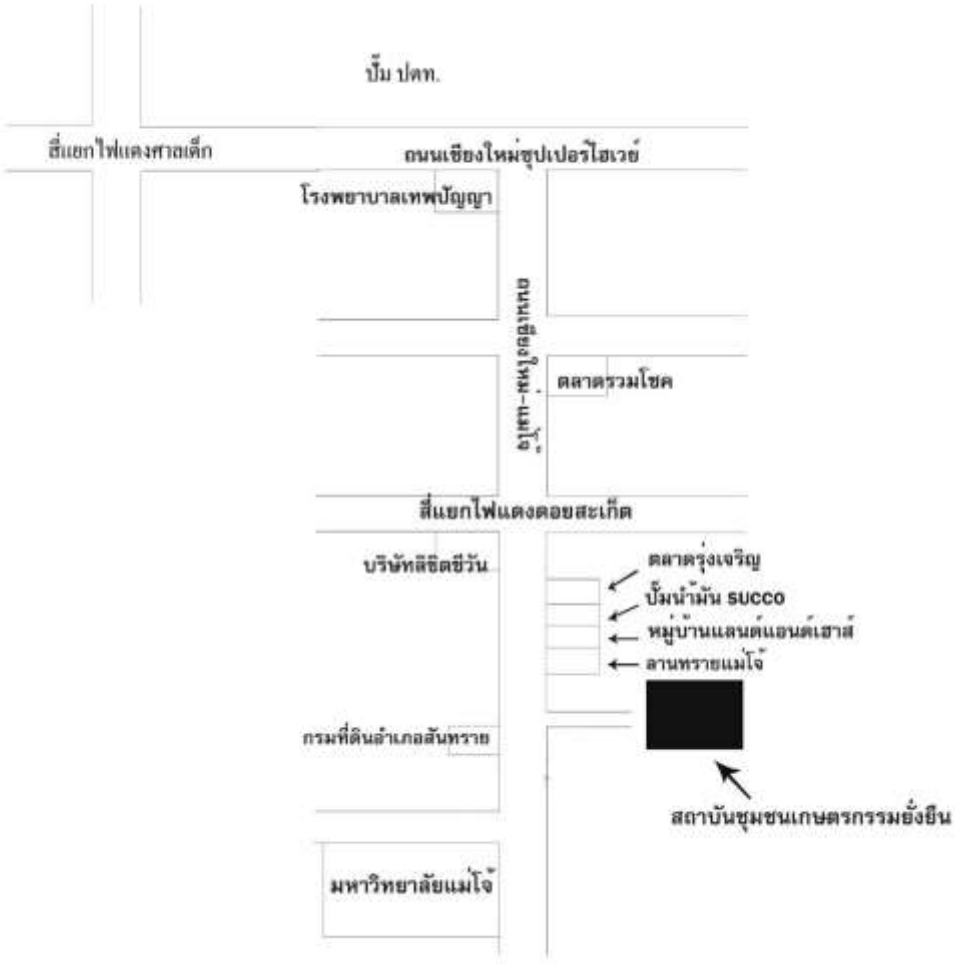

ติดต่อ สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน-ISAC
๓๖๓ หมู่ ๔ ตำบลหนองจ๊อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์/โทรสาร (๐๕๓) ๓๕๔๐๕๓-๔
Email : isac@isacnn.org, Website : www.isacnn.org

แผนที่สถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน(๒)

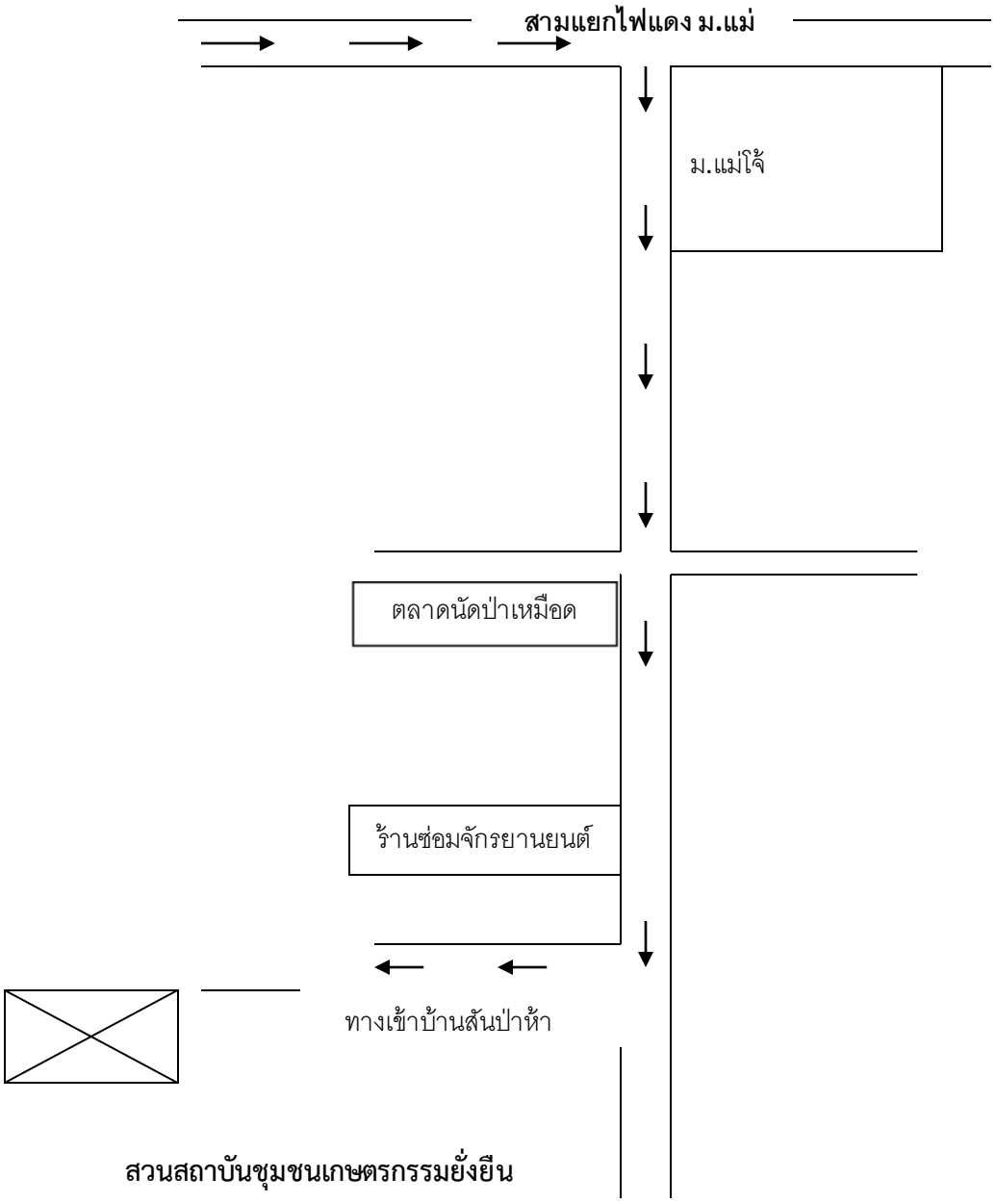

ที่ตั้ง **สวนสถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน**
หมู่ ๓ บ้านสันป่าห้า ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ ๐๘๕-๗๐๙๘๐๓๕, ๐๘๙-๙๙๗๖๖๙๘